

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 136 (2023)

Rubrik: Societad Retorumantscha : Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 24.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Societad Retorumantscha
Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Rapport dal chauredactur per la perioda
dal 1. da schaner 2022 fin ils 31 da december 2022

1. Redacziun e publicaziun DRG
 - 1.1. Stab da redacziun
 - 1.2. Redacziun
 - 1.3. Publicaziun
 - 1.4. Lavurs redacziunalas da controlla
 - 1.4.1. Controlla da citats
 - 1.4.2. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits
 - 1.5. Impaginaziun dals fascichels
 - 1.6. Spediziun dals fascichels
 - 1.7. Abunents dal DRG (31-12-2018 – 31-12-2022)
 - 1.8. Consultaziun DRG-online
2. Infrastructura
 - 2.1. Cartoteca maistra
 - 2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)
 - 2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments
 - 2.2. Biblioteca
 - 2.2.1. Biblioteca electronica
 - 2.2.2. Liar cudeschs
 - 2.3. Fototeca
 - 2.4. Dicziunari ed EED
 - 2.4.1. Apparats ed infrastruttura tecnica
 - 2.4.2. Programmaziun e support
3. Forzas auxiliaras, praticanta
4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs
 - 4.1. Annalas 135 (2022)
 - 4.1.1. Impaginaziun
 - 4.1.2. Spediziun ed administraziun
 - 4.1.3. Bibliografia
 - 4.1.4. Sustegns
 - 4.2. Bibliografia Vox Romanica
 - 4.3. Cumissiun da nomenclatura
 - 4.4. Expert, experta ad examens
 - 4.5. Romanica Rætica 24
 - 4.6. Curatorium Vox Romanica
5. Relaziuns publicas
 - 5.1. Visitas
 - 5.2. Infurmaziuns
 - 5.3. Congress, colloquis, occurrenzas

-
- 5.4. Giubileum «75 onns Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSU)»
 - 5.5. Di mundial dal patrimoni audiovisual da l'UNESCO
 - 5.6. Il pled rumantsch 2022
 - 5.7. Medias (radio e televisiun, gasettas, periodicas, internet)
 - 5.7.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG
 - 5.7.2. Emissiun «Cuntrasts» – «Dal morder ed autras morsas»
 - 5.7.3. Emissiun «Linguarias»
 - 5.7.4. Intervista cun il chauredatur dal DRG en La Quotidiana
 - 5.7.5. Contribuziuns da l'Institut dal DRG per la Pagina Rumantscha en la Terra Grischuna (TG.)
 - 5.7.6. Referat dal chauredatur en la Biblioteca chantunala a Cuir
 - 5.7.7. Preschentaziun dals fascichels
 - 5.7.8. Romanica Rætica 24
 - 5.7.9. Di mundial dal patrimoni audiovisual da l'UNESCO
 - 5.7.10. Preschentaziun dal nov chauredatur dal DRG
 - 5.7.11. Chalender d'advent en La Quotidiana
 - 5.7.12. Preschentaziun da las Annalas 135 (2022)
 - 5.7.13. Medias socialas
 - 5.8. Regals
 - 5.8.1. Regals a la biblioteca
 - 5.8.2. Regals a la fototeca
 - 5.9. Referats, publicaziuns
 - 6. Instanzas
 - 6.1. Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSU)
 - 6.2. Chantun Grischun
 - 6.3. Cumissiun filologica dal DRG

1. Redacziun e publicaziun DRG

1.1. Stab da redacziun

Il stab da redacziun ha cumpiglià l'onn 2022 diesch personas en piazza permanente: Carli Tomaschett, chauredatur 100%, Ursin Lutz, redatur 100%, Silvana Derungs, redatura 60%, Annetta Janka-Zini, redatura 50%, Michele Luigi Badilatti, redatur 100%, Juliana Tschuor, documentalista 70%, Andri Casanova, documentalist 40%, Manfred Veraguth, documentalist 50%, Alexa Arquisch, assistenta da redacziun 60% (davent dal 1. d'october 80%), e Brida Sac, assistenta da redacziun 60% (davent dal 1. d'october 80%).

En sia seduta dals 2 da november ha la suprastanza da la Societad Retoruman-tscha elegì Ursin Lutz, redatur dal DRG e substitut dal chauredatur actual, sco nov chauredatur dal DRG a partir dal 1. da mars 2023. El remplazza Carli Tomaschett ch'è stà chauredatur dal DRG a partir dal 1. da schaner 2004 e che va en pensiun la fin da favrer 2023.

1.2. Redacziun

Stgatl	Chavazzins	Red.
373g	MODERADAMEIN – MODERAT	(De.)
373h	MODERN – MODERNAMEIN	(Ba.)
374.2b	MOLLETTA, MOLTA I – MOMENTUS	(Ba.)
375b	MONOPOLAR – MORAL I	(Lz.)
377b	MORFINISSEM – MORGUN	(To.)
379.1b	MOS – MOSA I	(Jz.)

1.3. Publicaziun

Il mez da settember avain nus publicgà il fascichel dubel 197/198 cun ils chavazzins *mister I – moc I*. Els occupan las paginas 257–384 dal tom 15.

Dapi il december 2018 èn ils toms 1–13 dal DRG online, dapi 2020 er ils chavazzins *medi I – melistuc* dal tom 14 (paginas 1–128). L'onn 2021 avain nus agiuntà a la publicaziun online ils chavazzins *melistuel – mettel* dal tom 14 (paginas 129–380) ed il 2022 ils chavazzins *metter I – Michel* dal medem tom (paginas 380–644).

1.4. Lavurs redacziunalas da controlla

1.4.1. Controlla da citats

Brida Sac ha controllà il ms. *morela – morgun* (To. 377a), impundend 11 uras per questa lavur.

1.4.2. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits

Per questas correcturas han impundì il chauredatur 276 uras, Ursin Lutz 41 uras, Silvana Derungs 65 uras e Michele Luigi Badilatti 30 uras.

1.5. Impaginaziun dals fascichels

L'impaginaziun e la formataziun dal fascichel dubel 197/198 (paginas 257–384 dal tom 15) ha fatg Alexa Arquisch en il temp da 72 uras da lavur.

1.6. Spediziun dals fascichels

La spediziun dal fascichel dubel 197/198 sco era la controlla dals pajaments èn vegnidas fatgas da nossas assistentas da redacziun.

1.7. Abunents dal DRG (31-12-2018 – 31-12-2022)

onn	numer da l'ultim fascichel	fascichels cun quint		toms cun quint	abunaments gratuits		total abonents
		Svizra	exteriur		barat	gratuit	
2018	188/189	316	102	20	11	61	510
2019	190/191	304	101	19	12	56	492
2020	193/194	279	100	18	12	43	452
2021	195/196	277	96	18	12	38	441
2022	197/198	269	91	19	12	41	432

1.8. Consultaziun DRG-online

Quest onn hai dà 20'742 access individuals al DRG-online. En il rom da questas consultaziuns èn vegnids averts 34'645 artitgels, 9'297 giadas èn vegnidas fatgas retschertgas en il text integral.

2. Infrastructura

2.1. Cartoteca maistra

2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)

Nus avain fatg 28'655 excerpts da las suandantas ovras: ARQUINT, Cuba-dreams (1'194 cedels), BÜCHLI, Myth. II/3 (287 cedels), Catech. Müst. 1833 (2'689 cedels), CLOETTA, Voc. Brav. (1'540 cedels), Concepts rumantschs (427 cedels), JEGHER, Tin. (103 cedels), Kalenderblatt (2'641 cedels), Propos. ledscha del bestiam (237 cedels), Sagenhafter Wanderf. S (69 cedels), excerpts occasiunals or da differentas periodicas (LQ., Gas. Rom., Cal. Glogn, Cal. Rom. etc. 19'468 cedels). Il dumber total d'excerpts electronics importa 418'032 endataziuns.

2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments

L'assistenta da redacziun Alexa Arquisch ha impundì 18 uras per actualisar il register ch'è creschì quest onn per 2'309 sin 203'048 endataziuns.

2.2. Biblioteca

2.2.1. Biblioteca electronica

Il catalog electronic da nossa biblioteca è creschì quest onn per 5'019 endataziuns, da 60'843 sin 65'862, quel da las scursanidas da litteratura per 10 titels, da 4'112 sin 4'122, e quel da las materias per 4'519 endataziuns, da 37'766 sin 42'285.

2.2.2. Liar cudeschs

Chalenders, periodicas e collecziuns vegnan liads regularmain. Mintg'onn fai era da basegn da reliar e reparar cudeschs che nus duvrain fitg savens e che crodan or da las cuvertas.

2.2.3. Regals a la biblioteca

Guarda alinea 5.8.1.

2.3. Fototeca

2.3.1. Stadi actual

Nus avain cuntinuà la reinventarisaziun da nossas collecziuns tenor il standard d'archiv ISAD-G. Tranter auter avain nus creà in'atgna collecziun cun cartinas da commemoraziun religiusa e nus avain cumenzà a registrar da nov la Collecziun DRG che cumpiglia tranter auter fotografias dals anteriurs redactors dal DRG. Actualmain cuntegna la fototeca suenter insaquantas lavurs da zavrada 31'500 endataziuns.

2.3.2. Regals a la fototeca

Guarda alinea 5.8.2.

2.4. Dicziunari ed EED

2.4.1. Apparats ed infrastruttura tecnica

En il fratemp ha nossa infrastruttura electronica cuntanschì ina qualitad ed ina stabilitad che na pretenda strusch pli intervenziuns da nossa vart. Quest onn avain nus modernisà duas staziuns da lavur cun computers novs, siond che quella avevan cuntanschì vegliadetgnas considerablas.

2.4.2. Programmaziun e support

Per meglieraments punctuals da noss programs sviluppads da la fatschenta edp-services ag a Kriens avain nus fatg in abunament da support tar quella fatschenta.

3. Forzas auxiliaras, praticanta

Angelica Blumenthal ha lavurà tar nus cun in pensum da 60%. Ella ha deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments ed excerpts occasiunals. Plinavant ha ella excerptà al computer ils cudeschs CLOETTA, Voc. Brav., Sagenhafter Wanderf. S, CASUTT, Garnezi, Propos. ledscha del bestiam, BÜCHLI, Myth. II/3, JEGHER, Tin., Ms. Diss. THEUS, BARANDUN, Aclas e BARANDUN, Alp Veuld. ed era numerus artitgels or da differentas periodicas. Ultra da quai ha ella nudà en il text Vorschlag, betreffend die Einführung eines Viehwährschafts-Gesetzes la concordanza da las paginas cun la versiun rumantscha Propos. ledscha del bestiam. Ella ha era endatà muntadas en la banca da datas Chavazzins e renviaments.

Leo Tuor ha lavurà tar nus cun in pensum da 45%. El ha nudà en la novella Les Muets dad Albert Camus ed en ils raquints Seguir de pobres dad Ignacio Aldecoa

e The talking stove da Winifred E. Howe la concordanza da las paginas cun las translaziuns rumantschas da Flurin Darms en Cal. Gi 1973 (Ils mets) e Cal. Gi 1975 (Tiels pardèrs dalla Spagna; Tgei ch'ina pegna raquenta). Plinavant ha el tscher-tgà en las retschas Cal. Gi, Chal. ladin e Radioscola, en la Gaz. Lad. ed en BÜCHLI, Myth. II e BARANDUN, Alp Veuld. texts ed artitgels relevants per la lavur da redacziun e surdà quels per excerpà.

Flurin Monn ha lavurà tar nus cun in pensum da 15%. El ha deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, excerpts occasionals e per part ils excerpts dals cudeschs ARQUINT, Cubadreams, BÜCHLI, Myth. II/3, CASUTT, Garnezi, Catech. Müst. 1833 e CLOETTA, Voc. Brav. Plinavant ha el excerpà al computer Concepts rumantschs ed il cudesch Catech. Müst. 1833. Ultra da quai ha el scannà fotografias da las collecziuns Scheuermeier e Lorez ed endatà muntadas en la banca da datas Chavazzins e renviaments.

4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs

4.1. Annalas 135 (2022)

4.1.1. Impaginaziun

Brida Sac ha impaginà las 262 paginas, impundend per quai 116 uras.

4.1.2. Spediziun ed administraziun

Las Annalas 135 avain nus tramess a las abunentas ed als abunents il mez da november. La spediziun e la controlla dals pajaments han fatg nossas assistentas da redacziun.

4.1.3. Bibliografia

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per las Annalas 135 (2022) cun sustegn dad Angelica Blumenthal.

4.1.4. Sustegns

La partiziun Promoziun da la cultura dal Grischun ha sustegnì l'ediziun da las Annalas 135 cun ina contribuziun dad 8'000.– francs, la Lia Rumantscha ha contribuì in import da 7'000.– francs e l'Academia svizra da scienzas umanas e socialas (ASSU) in import da 10'000.– francs. Plinavant ha la Banca Chantunala Grischuna sustegnì l'ediziun cun 2'000.– francs or da ses Fond da contribuziuns e la Fundaziun Jacques Bischofberger ha contribuì in import da 1'000.– francs. A tuttas donaturas engraziain nus grondamain per lur impurtantas contribuziuns per pudair publitgar las Annalas.

4.2. Bibliografia Vox Romanica

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per la Vox Romanica 81 (2022) cun sustegn dad Angelica Blumenthal.

4.3. Cumissiun da nomenclatura

Carli Tomaschett (fin ils 30-6-2022), Ursin Lutz (dapi il 1-7-2022), Annetta Janka-Zini e Michele Luigi Badilatti èn commembers da la Cumissiun da nomen-

clatura dal chantun Grischun. Els èn stads occupads 55 uras cun lavurs da controlla vi da glistas da nums locals. Plinavant èn Carli Tomaschett, Annetta Jankazini e Michele Luigi Badilatti sa participads a la seduta da la cumissiun (president Armin Oswald) dals 21 d'avrigl 2022 e Carli Tomaschett (sco osp), Ursin Lutz e Michele Luigi Badilatti a la seduta da la cumissiun dals 7 da settember 2022.

Carli Tomaschett è sa retratg sco commember da la Cumissiun da nomenclatura dal chantun Grischun la fin da zercladur 2022, quai suenter avoir appartegnì a la cumissiun 31 onns (1-6-1991–30-6-2022). Ses successur è noss redactur Ursin Lutz.

4.4. Expert, experta ad examens

Ils 8 da zercladur è noss redactur Ursin Lutz stà expert da rumantsch als examens da matura a la Scola chantunala grischuna a Cuira.

Ils 20 da zercladur è nossa redactura Silvana Derungs stada experta da rumantsch als examens finals a la Scola auta da pedagogia dal Grischun a Cuira.

4.5. Romanica Rætica 24

L'october è cumparida la Romanica Rætica 24. Ella ha il titel «Gion Casper Collenberg: *Viadi en l'Isla de Fronscha (1765/66)*». Igl è la publicaziun da la dissertaziun da noss redactur Michele Luigi Badilatti. La vernissascha da l'ovra ha gì lieu ils 24 d'october en la Biblioteca chantunala a Cuira. L'autur ha dà invista en l'ovra cun responder a las dumondas dal moderatur da l'occurrenza, Claudio Spescha, e dal public. Noss documentalist Andri Casanova ha prelegì passaschas dal cudesch. Musicalmain è l'occurrenza vegnida accompagnada da producziuns da la musicista Martina Linn. Plinavant è l'ovra vegnida preschentada ils 6 da november a Domat a chaschun dals 31avels Dis da litteratura (moderaziun: Claudio Spescha; prelecziun: Erwin Caduff). In'ulteriura preschentaziun da l'ovra, organisada da l'uniun da cultura Pro Lumerins, ha gì lieu ils 11 da november a Lumbrein (moderaziun: Anita Capaul; prelecziun: Clau Solèr; musica: Isabella Collenberg). Guarda er alineia 5.7.8.

4.6. Curatorium Vox Romanica

L'Institut dal DRG è ex officio commember da questa instituziun. Sco cassier ha Carli Tomaschett impundì 44 uras per lavurs administrativas, contabilitad e pajaments.

5. Relaziuns publicas

5.1. Visitas

En il decurs da quest onn han 107 persunas visità noss institut per prender invista da sia ritga documentaziun e da nossa lavur.

Ils 5 d'avrigl han tschintg persunas dal curs da rumantsch grischun da la Lia Rumantscha e lur magistra Annalisa Schaniel visità noss institut. Silvana Derungs las ha mussà l'institut e nossa lavur.

Ils 22 da zercladur han 22 personas da l'Acziun Rumantscha Domat (president Gion Tumaisch Deplazes) fatg ina visita a noss institut. Carli Tomaschett ed Ursin Lutz han preschentà l'institut, sia documentaziun e nossa lavur.

Ils 28 da fanadur ha Christian Weibel, il successur da dunna Noemi Daugaard en il secretariat general da l'Academia svizra da scienzas umanas e socialas (ASSU) e manader dal secretariat da la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'ASSU, visità noss institut. Il charedactur Carli Tomaschett, ses substitut Ursin Lutz ed il documentalist Manfred Veraguth l'han preschentà noss institut e nossa lavur.

Ils 26 da settember han otg participantas e participants da diversas classes dal Curs da Rumantsch Ladin (Vallader) da l'Universitad Populara da Turitg visità noss institut ensemen cun lur docenta dr. Mevina Puorger. Michele Luigi Badilatti als ha preschentà noss institut e nossa lavur.

Ils 4 d'october han 20 scholaras e scholars da la classa 3Gf da la Scola chantunala grischuna visità l'Institut dal DRG cun lur magistra Claudia Fried, quai en il rom da l'emna da project «Grischun triling». Silvana Derungs ed Angelica Blumenthal han fatg las guidas.

Ils 6 d'october han Silvana Derungs ed Angelica Blumenthal retschet en noss institut – en il rom da l'emna da project «Grischun triling» – 13 scholaras e scholars da la classa 4Ga da la Scola chantunala grischuna cun lur magistra Romina Godenzi e lur magister Fabio Fossati ed als han preschentà noss institut e nossa lavur.

Ils 7 d'october han 23 scholaras e scholars da la classa 3Gc da la Scola chantunala grischuna, accompagnads da lur magistra Selina Aebli, fatg ina visita a noss institut en il rom da l'emna da project «Grischun triling». Silvana Derungs ed Angelica Blumenthal als han preschentà noss institut e nossa lavur.

Ils 3 da november han 6 scholaras e scholars da la savla gimnasi da la Scola claustrala da Mustér visità l'Institut dal DRG cun lur magistra Claudia Foppa. Silvana Derungs ha fatg la guida.

Ils 25 da november ha Silvana Derungs retschet en noss institut Hans Fäh da Mitlödi ed Isabel Müller da Berna ed als ha preschentà la documentaziun da noss institut e nossa lavur.

5.2. Infurmaziuns

Nus avain dà infurmaziuns a bucca ed en scrit a 62 personas, impundend per quai 77 uras.

5.3. Congress, colloquis, occurrenzas

Ils 8 fin ils 11 da zercladur èn il charedactur Carli Tomaschett, ils redactors Ursin Lutz e Michele Luigi Badilatti, la redactura Silvana Derungs e la praticanta Angelica Blumenthal sa participads (per part) a l'8avel Colloqui retoromanistic a Curaglia. Il colloqui è vegnì organisà dals dus professers da rumantsch dr. Rico Valär (Universitad da Turitg) e dr. Matthias Grünert (Universitad da Friburg). Guarda er alinea 5.9.

Dals 4 fin ils 6 da november han gì lieu a Domat ils 31avels Dis da litteratura. Nossa redactura Silvana Derungs ha moderà la preschentaziun dal cudesch da Carin Caduff cun il titel «Furt e naven!». Als Dis da litteratura è era la Romanica Rætica 24 vegnida preschentada ed è era noss redactur Michele Luigi Badilatti stà preschent per part. Guarda er alineia 4.5.

Ils 8 da december ha gì lieu a Glion la vernissascha dal nov tom da la «Bibla romontscha ecumena» cun il titel «Veder testament. Ils tschun cudischs da Moses». Il documentalist dal DRG Andri Casanova fa part da la grupp da translaziun da quest project ed ha dà ensemen cun ses cuntranslators in'invista en las difficultads dad interpretar e translatar da l'ebraic en il rumantsch. Da la squadra dal DRG èn Silvana Derungs e Juliana Tschuor stadas preschentadas a la vernissascha.

5.4. Giubileum «75 onns Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSU)»

A chaschun da la festa da giubileum «75 onns ASSU» ils 17 da settember a Berna – spustada per in onn causa la pandemia corona – è l'Institut dal DRG sa preschentà, ensemen cun ils ulteriurs trais vocabularis naziunals da la Svizra, al stan da fiera «Worternte – Moisson de mots – Raccolta di parole – Racolta da plets» sin la piazza da la staziun. Nossa redactura Silvana Derungs ha elavurà la preschentaziun da l'ovra Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG) ed è stada preschenta al stan da fiera. La festa da giubileum han era visità il charedactur Carli Tomaschett e noss redactors Ursin Lutz e Michele Luigi Badilatti.

5.5. Di mundial dal patrimoni audiovisual da l'UNESCO

A chaschun dal Di mundial dal patrimoni audiovisual da l'UNESCO ils 27 d'october ha gì lieu en l'Archiv dal stadi dal Grischun l'occurrenza cun il titel «Weisch no? – Sas anc? – Ti ricordi?». L'occurrenza è vegnida organisada communablamain da l'Archiv dal stadi e da l'Institut dal DRG. Brigitte Aregger (Archiv dal stadi) e noss documentalists Andri Casanova e Manfred Veraguth han preschentà la collecziun da fotografias da Christian Meisser (1863–1929) e da ses figl Hans Meisser (1889–1970) ch'è ussa digitalisada cumpletta. Sandro Decurtins, substitut da l'archivari chantunal Reto Weiss, ha fatg il bainvegni e moderà l'occurrenza. Guarda er alineia 5.7.9.

5.6. Il pled rumantsch 2022

Il november ha la Lia Rumantscha tschertgà en collavuraziun cun la Scola auta turitgaia per ciencias applitgadas (ZHAW) «Il pled rumantsch 2022». Da la giuria ch'è s'entupada en la Chasa RTR a Cuir per tscherner il pled ha era fatg part noss redactur Michele Luigi Badilatti.

5.7. Medias (radio e televisiun, gasettas, periodicas, internet)

5.7.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG

En il supplement «Bilden und forschen», agiuntà a las gasettas «Südostschweiz» e «Bündner Tagblatt» dals 17 da mars 2022 respectivamain dals 27 d'october 2022, è l'Institut dal DRG vegnì preschentà curtamain sin las paginas 18 e 25 respectivamain 22 e 28.

5.7.2. Emissiun «Cuntrasts» – «Dal morder ed autras morsas»

En ina contribuziun en l'emissiun da televisiun «Cuntrasts» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) dals 6 da favrer cun il titel «Dal morder ed autras morsas» ha noss documentalist Andri Casanova dà scleriment davart las muntadas dal verb «morder» e proverbis rumantschs en connex cun quest pled.

5.7.3. Emissiun «Linguarias»

Noss redactors Ursin Lutz e Michele Luigi Badilatti han dà scleriment davart dumondas linguisticas en las suandantas emissiuns cun il titel «Linguarias» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR). Michele Luigi Badilatti: «far il + ...» (15 da favrer); «Il rumantsch – ina lingua vegliandra?» (26 d'avrigl); «Tgenin è il pli vegl dialect rumantsch?» (24 da matg); «‘Va a Chicago!’ Ma pertge gist là?» (1. da november); «‘A Qatar’, ‘en Qatar’ u ‘en il Qatar’: Nua ha lieu il campiunadi mundial da ballape?» (29 da november); «Cura din ins ‘Bun di bun onn’?» (20 da december). Ursin Lutz: «È tut en paintg tar vus?» (1. da mars); «‘Fuortga e tar-den’ – tgi ha quants dents?» (29 da mars); «Tgi fa il knacken il jackpot?» (21 da zercladur); «Has era schon fatg il schwänzen?» (23 d'avust); «Triebs u trops?» (13 da settember); «Scrivan ins ‘café Luz’ u ‘café Lutz’?» (11 d'october).

5.7.4. Intervista cun il chauredactor dal DRG en La Quotidiana

In pitschen purtret dal chauredactor dal DRG, Carli Tomaschett, ed in'intervista cun el èn cumparids en LQ, 2022, 99 sin las paginas 1.1 («37 onns en servetsch da la perscrutaziun») e 2.2–4 («Jau hai cumenzà cun palpieri e rispli»).

5.7.5. Contribuziuns da l'Institut dal DRG per la Pagina Rumantscha en la Terra Grischuna (TG.)

Noss documentalists Andri Casanova e Manfred Veraguth e nossa redactura Silvana Derungs han scrit las duas suandantas contribuziuns per la Pagina Rumantscha da la periodica Terra Grischuna: Andri Casanova e Manfred Veraguth: «Chastè da Schauenstein. Lavur e divertiment a Farschno avant 100 onns» (TG. 2022, 3, 31); Silvana Derungs: «Davart mobels macorts ed auters misteris» (TG. 2022, 5, 30).

5.7.6. Referat dal chauredactor en la Biblioteca chantunala a Cuir

Davart la vernissascha da la 4. ediziun dal cudesch dad Andrea Schorta «Wie der Berg zu seinem Namen kam» ed il referat dal chauredactor dal DRG Carli Tomaschett a chaschun da quella è vegnì rapportà en LQ, 2022, 163, 2.2–4 («Da piz a chantun cun il Schorta»). Guarda er alinea 5.9.

5.7.7. Preschentaziun dals fascichels

Jano Felice Pajarola ha preschentà il fascichel dubel 197/198 en SO. e BT. 2022, 248, mintgamai sin la pagina 13.1–4, cun il titel «Ein mistender Mister, hübsche Emser Möbel und Nasenrotz» ed Arnold Spescha en LQ, 2022, 215, 5.1–4 cun il titel «Mitgiert sco il puccau mortal». Plinavant è il fascichel dubel 197/198 vegnì

preschentà curtamain da Sandro Buchli en la rubrica Il Tip en LQ. 2022, 191, 12.4–6 («Da Renzo Blumenthal enfin ‘moc e larmas’»). Guarda er alinea 5.7.5.

5.7.8. Romanica Rætica 24

Contribuziuns davart la Romanica Rætica 24 e la preschentaziun da quella ils 24 d’october a Cuira, ils 6 da november a Domat a chaschun dals 31avels Dis da litteratura ed ils 11 da november a Lumbrein èn cumparidas en: LQ. 2022, 204, 2.1 («Vernissascha dal cudesch ‘Viadi en l’Isla de Fronscha’ da Gion Casper Collenberg»); SO. e BT. 2022, 248, 13.1 («Wie es einen Bündner 1765 bis nach Mauritius verschlagen hat»); LQ. 2022, 208, 1.1 («Il viadi d’in Lumerin») e 2.1–5 («Il viadi aventurus d’in Lumerin»); LQ. 2022, 210, 5.4 («Presentaziun dil cudisch davart Gion Casper Collenberg a Lumbrein»); circulara electronica mensila (ediziun october 2022) da l’ASSU («Viadi en l’Isla de Fronscha. Die abenteuerliche Mauritiusreise eines nach Frankreich ausgewanderten Lumbreiners»); SO. e BT. 2022, 266, 1.1 respectivamain 1.5 («Von Lumbrein bis Mauritius») e 7.1–4 («Wie einer aus Lumbrein 1765 zur ‘Isla de Fronscha’ reiste»); LQ. 2022, 223, 5.1–3 («Cun Badilatti e Collenberg»); Bulletin ASSU 3/2022, 68.3 («Viadi en l’Isla de Fronscha. Die abenteuerliche Mauritiusreise eines nach Frankreich ausgewanderten Lumbreiners»). Plinavant è l’ovra vegnida preschentada extendidamain en l’emissiun da radio «Marella» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) dals 4 da december cun il titel «Il viadi aventurus d’in da Lumbrein a Mauritius». Anna Serarda Campell e l’autur Michele Luigi Badilatti han preschentà l’ovra ed Erwin Caduff ha prelegì passaschas or da quella.

5.7.9. Di mundial dal patrimoni audiovisual da l’UNESCO

Contribuziuns davart la digitalisaziun cumpletta da la collecziun da fotografias da Christian Meisser (1863–1929) e da ses figl Hans Meisser (1889–1970) e davart l’occurrenza en quest connex ils 27 d’october en l’Archiv dal stadi dal Grischun èn cumparidas en: SO. 2022, 240, 1.2–4 («Das Gestern in die Zukunft gerettet») ed SO. e BT. 2022, 240, 9.1–3 («Ihr Blick hat das Bild von Graubünden geprägt»).

5.7.10. Preschentaziun dal nov charedactur dal DRG

La pressa ha preschentà il nov charedactur dal DRG Ursin Lutz en ils suandants artitgels: LQ. 2022, 215, 3.4 («Ursin Lutz nov charedactur dal DRG»); SO. e BT. 2022, 258, 5.5 («Wechsel beim IDRG»); Pag. Surm. 2022, 46, 13.3 («Ursin Lutz è nov schefredactour digl DRG»); Bulletin ASSU 3/2022, 62.1 («Dicziunari Rumantsch Grischun. Ursin Lutz neuer Chefredaktor und Geschäftsführer»). Plinavant è vegnida emessa in’intervista cul nov charedactur dal DRG en l’emissiun da radio «Actualitad» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) dals 3 da november.

5.7.11. Chalender d’advent en La Quotidiana

Il DRG ha concepì in chalender d’advent per las medias socialas. Sut #drg_advent chattan ins en las fanestras d’advent di per di ina passascha or da la litte-

ratura, scienza, pressa ubain cultura populara rumantscha. La Quotidiana ha surpiglià quellas fanestras e las ha publitgadas (a partir dal numer LQ. 2022, 234, 2.2–4) durant il temp d’advent.

5.7.12. Preschentaziun da las Annalas 135 (2022)

Jano Felice Pajarola ha preschentà las Annalas 135 en SO. e BT. 2022, 306, 8.1–5 cun il titel «Als die Älpler noch nicht Rockmusik hörten».

5.7.13. Medias socialas

Dapi il 2012 ha l’Institut dal DRG ina pagina da fans sin Facebook ed il 2019 è vegnì vitiers il chanal dad Instagram. En successiun libra preschenta il DRG sin questas plattafurmas maletgs da plets e texts or dal material dal DRG e fotografias cun curts commentaris u avis ad arranschaments e publicaziuns. Entant che Ursin Lutz administrava al cumenzament il conto da Facebook ed Annetta Janka-Zini quel dad Instagram, fa quai ussa per gronda part Silvana Derungs sco responsabla per la lavur publica en l’Institut dal DRG. Enfin la fin da l’onn aveva il DRG 845 fans sin Facebook e 408 abunents dad Instagram.

5.8. Regals

5.8.1. Regals a la biblioteca

Mintg’onn ans vegnan regalads cudeschs, brochuras, artitgels (separats) euv. Quest material integrain nus sa chapescha en nossa biblioteca, sch’i na sa tracta betg da dublettas e tripletas. Quest onn avain nus retschet var 140 exemplars.

Sco gia avant la pandemia corona avain nus pudì ans servir da cudeschs e brochuras da la Biblioteca chantunala. L’Uffizi per la scola populara ed il sport ha mess a disposiziun a noss institut ils meds d’instrucziun rumantschs.

In dumber pli grond da documents avain nus retschavì or dal relasch da Risch Cadonau. Dunna Erika Cadonau-Studer ans ha permess da tscherner sezs ils documents che servan a noss institut.

5.8.2. Regals a la fototeca

Luis Dermont da Rueun ha surdà da quai da 60 fotografias e numerusas cartinas religiusas a l’Institut dal DRG. Las fotografias èn da valur istoric-culturala e dattan tranter auter perditga da l’activitad teatristica la mitad dal 20avel tschientaner a Rueun.

5.9. Referats, publicaziuns

Carli Tomaschett:

- *Andrea Schorta und seine Bedeutung für die Bündner Namenforschung*. Referat a chaschun da la vernissascha da la 4. ediziun dal cudesch dad Andrea Schorta «Wie der Berg zu seinem Namen kam» ils 22 d’avust en la Biblioteca chantunala a Cuira.

Ursin Lutz:

- *Die Digitalisierung des DRG*. Referat a chaschun da l’8avel Colloqui retoromanistic ils 11 da zercladur a Curaglia.

- *La digitalisaziun dil DRG*. Referat ils 30 da november en il rom dal seminari «Lingua rumantscha e digitalisaziun: survista, pratica, analisa» (docent Ralf Beer) a l'Universitad da Turitg.

Michele Luigi Badilatti:

- *Gion Casper Collenberg e ses «Viadi en l'Isola de Fronscha» (1765/66)*. Referat a chaschun da la radunanza annuala da la Societad Retorumantscha ils 19 da matg a Cuira.
- *Der französisch-surselvische Sprachkontakt in der Mauritiusreise (1765/66) von Gion Casper Collenberg*. Referat a chaschun da l'8avel Colloqui retoromanistic ils 9 da zercladur a Curaglia.
- *Rätoromanische Sprache und Kultur: Linguistik/Sprachgeschichte*. Referat a chaschun da la Conferenza dals ambassadurs 2022 (BoKo: Botschafterkonferenz) ils 23 d'avust a Puntraschigna.
- *Survista dals pli vegls texts rumantschs (en ladin)*. – En: *Annalas* 135, 23–37.

Silvana Derungs:

- *Il DRG: l'istorgia dals plets – plets plain istorgias*. Referat per la classa da matura 6Gc (magister Corsin Caglia) ils 10 da mars en la Scola chantunala grischuna a Cuira.
- *Plets en retschertga. Was wäre, wenn ...? Sprach- und andere Entscheide beim Dicziunari Rumantsch Grischun*. – En: *Bulletin ASSU* 2/2022, 50–51.

Guarda er alineia 5.7.5.

Manfred Veraguth:

- «*Am liebsten möchte ich Lehrer werden*». *Concepts da Gian Fontana da 1910 tochen 1913*. Referat en il rom dal di commemorativ a chaschun dal 125avel anniversari dal poet Gian Fontana (1897–1935), organisà da la Cuminonza romontscha da Flem ils 13 da november a Fidaz.
- *Il mogn*. – En: *Cal. Gi* 2023, 91–94.
- «*Meine Lieblingsbeschäftigung ist das Hüten des Viehes auf dem Maiensäss*». *Concepts da Gian Fontana da 1910 tochen 1913*. – En: *Cal. Gi* 2023, 194–209.

Guarda er alineia 5.7.5.

Andri Casanova (ensemen cun Jan-Andrea Bernhard e Claudio Simonet):

- *Il clom – in niev cudisch da cant per las baselgias dalla Sur- e Sutselva*. – En: *Annalas* 135, 141–181.

Guarda er alineia 5.7.5.

6. Istanzas

6.1. Academia svizra da scienzas umanas e socialas (ASSU)

Per l'onn 2022 ha la Cumissiuin per ils vocabularis naziunals da l'ASSU concedì al project da perscrutaziun «Dicziunari Rumantsch Grischun» l'entira summa dumandada dad 1'177'624.25 francs (mail dals 11 da november 2021). Nus essan fitg engraziaivels a l'ASSU ed a la Cumissiuin per ils vocabularis naziunals per lur bainvulientscha e lur grond sustegn.

Plinavant ha la cumissiun concedì la summa da 70'444.– francs per licenzas e per ils custs da manaschi regulars chaschunads da l'elavuraziun electronica da datas (EED) en l'Institut dal DRG sco era per ils custs da hosting dal DRG-online (mail dals 11 da november 2021). Quests custs resultan onn per onn suenter avoir terminà il project «Digitales Wörtermuseum» (2010–2014) respectivamain il project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)» (2015–2018). Nus engraziain zunt fitg a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per quest import dad immensa impurtanza per pudair lavar en l'Institut dal DRG cun in'infrastructura tecnica professiunala che funcziuna senza incaps e segirescha la lavur da perscrutaziun sin basa tecnica era per il futur. Plinavant garantescha quest import l'access permanent al DRG-online.

La cumissiun ha era concedì la summa da 3'000.– francs per praticums en l'Institut dal DRG (mail dals 11 da november 2021). Quels praticums gidan a far la punt per la recrutaziun da forzas scientificas per noss institut. In cordial engraziament era per quest import.

Ultra da quai ha la cumissiun concedì la summa da 71'161.– francs per finanzia in plazza per forzas giuvnas en la redacziun dal DRG per l'onn 2022 (mail dals 11 da november 2021). Questa plazza ans pussibilitescha da promover forzas giuvnas en vista a la squadra da redacziun dal futur. In grond engraziament per quest import da gronda impurtanza per il futur dal DRG. Guarda er alineia 3.

6.2. Chantun Grischun

Sco gia ils onns 2011–2021 ha il chantun Grischun dà a la Societad Retorumscha ina contribuziun annuala da 125'000.– francs. Nus engraziain al chantun Grischun per sia bainvulientscha, ses grond sustegn e sia contribuziun annuala da gronda impurtanza per il funcziunament da noss institut.

6.3. Cumissiun filologica dal DRG

La Cumissiun filologica ha fatg sia 144avla sesida sonda, ils 23 d'avrigl 2022, en las localitads dal DRG. La redacziun engrazia per la lavur che la cumissiun, furmada da prof. dr. Matthias Grünert (president), Marianna Blöchliger-Spescha, dr. Felix Giger e Kuno Widmer, ha prestà era quest onn. Plinavant engrazia ella er a prof. em. dr. Georges Darms che sustegna nossa lavur sco correctur.

En sia seduta dals 2 da november ha la suprastanza da la Societad Retorumscha elegì, tenor proposta da la Cumissiun filologica, lic. fil. Mathias Kundert sco nov commember da la cumissiun a partir dal termin numnà e dr. Carli Tomaschett, il chauredatur dal DRG, sco nov commember da la cumissiun a partir dal mars 2023 suenter ses pensiunament la fin da favrer 2023.

Cuira, ils 31 da december 2022

Institut dal DRG

Carli Tomaschett, Ursin Lutz, Silvana Derungs, Michele Luigi Badilatti, Annetta Janka-Zini, Manfred Veraguth, Andri Casanova, Juliana Tschuor, Alexa Arquisch, Brida Sac